

Leto VII.

V Ljubljani, 18. marca 1911.

Štev. 3.

MANICA KOMANOVA:

Ali kmetски ženi res ni treba izobrazbe?

» **K**metски ženi ni treba izobrazbe. Čemu naj bi bile njej knjige, čemu časniki, čemu vsaka druga znanost? Da zna le prijeti za vsako delo na polju, v hlevu in kuhinji. Vse drugo je odveč.«

Tako se, žalibog, še sedaj čuje ponekod na kmetih. — Ali je pa to tudi res? Nikakor ne! In kdor ti bo, slovenska žena, zinil kako tako budalost, da tebi izobrazbe ni treba, vedi, da je bedak ali pa tvoj sovražnik. Včasih seveda je bilo drugače. Marsikaj ženi ni bilo treba, kar se danes od nje odločno zahteva. Svet gre naprej in s svetom moraš napredovati tudi ti, ako hočeš da ne boš postala usmiljenja vredna reva.

Izobrazbe ti je treba v prvi vrsti kot gospodinjji. Umna gospodinja ima že vse naprej preračunjeno, kaj bo hiši v korist in kako se največ prihrani. Kako pa naj umno vodi obširno gospodinjstvo na primer ona žena, ki niti najmanjših gospodinjjskih izdatkov ne zna zapisati, ki ne zna niti toliko preračunati, da bi vedela, kaj je hiši v prid in kaj ne.

S tem ti pa ne velevam, da moraš venomer pri knjigah sedeti. Kaj še! Razumna gospodinja mora vedeti, da zlasti gospodinjjska izobrazba zahteva mnogo vaje. Vendar ti pa dobrohotno

Vsaka gospodinja, ki hoče 'Slovensko Gospodinjjo' zastonj, naj pošlje svoj naslov Kolinski tovarni v Ljubljani.

svetujem, da v prostem času pogledaš koristno knjigo.* Zlasti ti pa priporočam — ako moreš utrpeti — naroči se tudi na kak primeren list! V njem boš čitala, kako žive in gospodinijo žene po drugih krajih in kar se ti bo zdelo prav, lahko posnemaš in sama poizkušaš.

Še bolj kot gospodinja, potrebuješ primerne izobrazbe kot mati. Prvi nauk je materni nauk. Kdo je bolj pristopen malemu otroku kakor mati. Pa tudi pozneje, ko že otrok šolo obiskuje, se ti bo posrečilo mnogokrat z lahkoto pri otroku doseči to, za kar se je njegov učitelj v šoli zaman ubijal.

Ni še dolgo temu, ko sem srečala na cesti slabooblečenega dečka, starega kakih sedem let. Zeblo ga je tako, da je jokal.

»Kam pa greš v takem mrazu?« ga vprašam.

»K součencu, tja na konec vasi, da me bo nalogo naučil.«
— mi jokaje odgovori.

»Joj, pa v takem mrazu! Zakaj te ne nauče naloge mati?«

»I kako, ko pa ne znajo brati.«

Ubogi otrok!

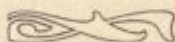
Pa idiva dalje! Ni moj namen, draga žena, zagovarjati nelepno razvado tvojega moža, ki prepogosto poseda po krčmah. A vendar mi ne smeš šteti v zlo, ako ti poizkusim dokazati, da si temu ti premnogokrat sama kriva. Glej, mož se mora zaradi svojih poslov že nekoliko bolj vmešavati v življenje. Treba mu je vedeti, kako gre kupčija s poljskimi pridelki, z živino i. t. d. Njemu je treba na vse strani dobro računati. Umevno je torej, da se želi večkrat o tem tudi razgovarjati. A s kom se bo razgovarjal, kje bo iskal pomoči? Mar li pri tebi, ki nimaš niti pojma o tem? Gotovo ne, kajti on ve, da mu ti ne moreš pomagati in zato — namesto da bi videl v tebi zaupno prijateljico, ki mu more v vseh ozirih svetovati — te smatra za topo, slabotno stvar, ki jo neobhodno potrebuje za delavko in ki se mora brez ugovora pokoriti vsem njegovim ukazom. Rajše pojde v — gostilno. Tja zahajajo ljudje od vseh vetrov, in pri vinu se tako lepo razpravlja in ukrepa o vsakojakih zadevah. Zato se mu pa dostikrat niti potrebno ne bo zdelo, da bi ti povedal, kadar gre v gostilno. To pa je zanj mnogokrat naravnost škodljivo. Namesto da bi pridno gospodariil, navadi se po gostilnah posedati in pijančevati. In vse

* V »Dobri Gospodinji« in »Dobri kuharici«, izdaja L. Schwentnerja v Ljubljani, so jako pregledno zbrani vsi potrebni nauki o gospodinjstvu ter velikansko število najboljših receptov.

to zlo bi se dalo omejiti, ako bi ti, draga žena, ne bila duševno tako omejena ter bi svojega moža v vseh njegovih zadevah — kakor pravimo dosegala. Tvoj mož bi potem ne imel vzroka posedati po gostilnah. Čemu tudi! Saj bi imel v tebi najboljšo prijateljico, najboljšo svetovalko. Zato bi imel tudi večje spoštovanje do tebe.

Žena, v tvojo korist te prosim: Ne zabi, da je tudi tebi treba izobrazbe! Ako pa si sama pri sebi že zamudila, ne zamudi tega vsaj pri svojih otrocih, pri svojih hčerkah! Ne odteguj jih pred časom šolskemu poduku! Po izstopu iz šole prični jih takoj po malem vaditi v gospodinjstvu in sploh v vsem, kar veš, da bodo v svojem življenju potrebovale. Mlado drevesce lahko upogneš, kakor sama hočeš. Torej ne zamudi, dokler je še čas! Vedi, da žena v hiši tri ogle podpira! Blagor hiši, ki ima dobro gospodinjjo! Gorjé pa možu, ki dobi slabo ženo, gorje otrokom, ki imajo malovredno, nevedno mater! Ona tira ne le sebe, ampak vso družino, vso hišo v gotovo pogubo.

MANICA KOMANOVA:

Prevarjena.

»Res, da si brez premoženja,
pa — kaj to je meni mar,
tvoje blago, zlato srce
več je vredno ko denar.«

Ha, tako on dan za dnevom
je govoril mi sladko,
ter zvestobo mi prisegal
in poljubljal me gorkó.

Odkar pa bogati sosed
hčerko mu ponudil je,
vse večere tam vasuje,
name več se ne ozre.

Vso ljubav do mene zmagal
po denarju je pohlep.
Kaj ga briga zlato srce,
mar mu je le — zlati žep!

Kaj hočeš še več?

Čuj, ženin premožen
je tebe zasnuvil,
in jaz sem zatrdno
te njemu obljubil.
O hčerka ti moja,
zahvali Boga,
da skoro postaneš
bogata gospa!

Le nič se ne krhaj
in pametna bodi,
saj takšen se ženin
ne najde povsodi.
Glej, čislán, bogat je
ter lepo rudeč,
o hčerka ti moja,
kaj hočeš še več?

v korist Družbe sv. Cirila in Metoda!

UTVA (TRST):

Hlačno krilo (Jupe culotte).

Završalo je po širnem dirkališču v Auteuilu na Francoskem. Dirkanje se je za hip prekinilo, oči občinstva so se okrenile. Elegantne dame so stopale na stole in sedeže ter stezale bele, gole vratove visoko čez glave moških, ki so se gnetli pred njimi. Vse je radovedno vpiralo oči v takozvane modele pariških krojaških salonov, ki so korakali proti dirkališču v deljenih krilih — dame v hlačkah. Te hlače so široke, prav podobne so turškim »dimijam« (hlačam, ki jih nosijo Turkinje); segajo do členkov. Preko hlač je navadno krilo, ki je na levi strani spredaj razparano.

Zastrmel je blazirani Francoz pri tem pogledu. Ali nad predrznostjo dam, ki si upajo obleči hlače, ali nad njih izzivalno prikaznijo?

Govorica o najnovejši modi je šla z dirkališča po parfumiranih spalnicah in salončkih elegantnih Parižank. Hitelo je do Berolina, Dunaja in dalje. In danes se vprašuje svet: Ali zmaga nova moda? Ali bodo modeli pariških krojačev dobili splošnih posnemovalk ali ne? Ali bodo dame, ki z zanimanjem slede vsakemu migljaju mode, tudi sedaj sledile, ko je spremenila krilo v hlače — v »jupe-culotte«?

Dosedaj smo ženske sledile zvesto modi in naj si je bila ta moda še tako prifrknjena in nepraktična. V zadnji dobi je moda nekako muhasta. Pomislimo samo, kakí nestvori so odevali ženski svet v zadnjih letih! Toda ne samo obleke! Moda je samovoljno posegla v vse žensko bitje. Od pete ne samo do glave — kakor glasi krilata beseda — nego od pete preko svilenomehkih las, daleč čez glavo do neverjetno širokih, visokih, širokih vegastih klobukov. Kajti koliko prostora je bilo še med živimi lasmi in klobukom, kateri prostor je bil izpolnjen s takozvanimi podlagami iz sam bog ve čegavih las. Z drzno roko je moda pretvarjala zadnja leta drobne in nežne ženske glave s strahovitimi frizurami v velike figure, ki jim ni primere.

Koliko dam se je početkoma z gnusom, in sicer z opravičenim gnusom, obračalo od česalskih izložb, kjer so se ponujali ponarejeni lasje, kodrčki, — dà, celo vlasulje v vseh mogočih in gotovo neestetičnih oblikah kot podlaga, pripomoček za spopol-

Zahtevajte Holinsko cikorijo!

nitev moderne frizure. A polagoma, v nekaj tednih pri tej dami, pri oni v nekaj mesecih se je takorekoč pritihotapila ta nezdrava šara na toaletno mizico. Po mestih je gotovo le malo ženskih izjem, ki se niso posluževale v zadnji dobi teh umetnih sredstev pri svojem spletnju. To je zahtevala moda, to so zahtevali silni klobuki, katere nam je našarila moda, to so zahtevali vsi njeni zakoni. Koliko so lasje in glava trpeli pri tem, vedo samo ženske, ki so se podvrgle tudi temu trinoštvu mode.

Poglejmo si žensko krilo v zadnjem času, ali pa poglejmo raje žensko v modernih krilih! Če je visoke in sloke postave, ima obliko korenja; majhne in čokate ženske pa nas spominjajo répe s tankim repkom. Najelegantnejša moderna dama je bila takorekoč potvora, ki žali oko in estetični čut. S kratkimi koraki, na visokih tankih petah, s strašnim klobukom na umetalni frizuri stopicajo po mestnih šetališčih. Pod koleni prepasano krilo, ki jim zabranjuje korakati naravno, napravljajo skoraj vtisk telesne pohabljenosti. Moški se pomilovalno ozirajo za njimi, a tudi dame. — Čeprav imajo enake obleke, vendar laska vsaka sama sebi, da sama ni tako smešna.

Vse te norosti mode v zadnjem času, trdijo nekateri, je bila le predpriprava senzacionalnemu preobratu v ženskem modnem sistemu, predpriprava za »jupe-culotte«, za deljeno krilo, za hlače. S hlačnim krilom pričinja popolna preosnovitev dosedanje ženske noše. Ta pojav je zbudil veliko zanimanja in komentiranja. Morda baš zaradi izzivalnih predpriprav in bobneče reklame! Vse časopisje priobčuje članke o jupe-culotte, vse komentira in z napestostjo pričakuje nadaljnjega razvoja te najnovejše ženske mode. S prvimi spomladnimi dnevi se bo pokazalo, zmaga li krilo ali hlače.

Psevdo-feministke trdijo, da je to velevažen pojav za žensko gibanje, ki mu je treba z vso resnobo slediti, ker tudi s tem ženske pokažejo moškim svojo enakopravnost. Igralke se izražajo o ženskih vrhnjih hlačah zelo različno. Nekatero so se v njih že pokazale na odru; druge nameravajo za sedaj ostati še zveste krilu. Dunajski aristokratski ženski krogi so odločno proti hlačnemu krilu ter trdijo, da se v njihovih krogih gotovo ne bo sledilo tej modi. Istotako protiven jej je literarni ženski svet.

Zdravniki s higijeničnega stališča odobravajo zopet in priporočajo to modo. Švedski fizijolog zdravniške akademije, Berg, imenuje jupe-culotte idealno obleko za ženske. V taki obleki se ženska svobodneje giblje ter ji izvrstno brani telo pred mrazom

Zahtevajte Zvezdno cikorijo!

in vetrom ter pred raznimi bacili, ki se nahajajo v prahu, kateremu je žensko telo v sedanjem oblačilu zelo izpostavljeno.

Eno dejstvo ostane: Jupe-culotte je izzval velike debate in rešetanja, kakor doslej še nobena druga modna prikazen. Ali ostane ali ne, kdo naj sodi! Pri modi leži ves čar v tem, da se izpreminja. Dvomim, da bi ostala moda zvesta svoji najnovejši obliki. Mogoče celo, da ostane stanovitnejša, čim manj bo imela pristašin in uspeha v splošnosti. Mislim pa, da je najnovejša ženska moda le posledica najmlajših športov: avtomobilov, motociklov in letalnih strojev. Pri teh športih je hlačno krilo gotovo neobhodno potrebno. Iz tega hlačnega krila pa ne more postati splošna ženska obleka tudi za tiste, ki se s športom ne morejo ali ne marajo baviti. Mogoče pa je, da se iz hlačnega krila razvije še prav zdrava nova moda. Za nekatere dame je ena moda le toliko časa merodajna, dokler ž njo izzivljajo. Ko pa postane preveč splošna, nima zanje več veljave ter hlastajo zopet po novih modnih ekstremih. Nekaj pa nas je, — in ne malo — ki lezemo po polževo za modo, a lezemo vendar, baš zato, da z zastarelim zopet ne izzivljemo. In če se res udomači hlačno krilo v ženski modi popolnoma, tedaj zlezemo modno nazadnjaške ženske tudi polagoma v — hlačke.

JOS. PREMK:

Malči.

Bogve, kako se je moglo zgoditi, da sem se tako zagledal v tiste velike, črne oči, o katerih sanjam še danes tako mnogokrat... To je bilo v času, ko sem delal pesmi in na vse-mogoče načine zaljubljene črtice in novele, hodil po alejah in parkih, poln navdušenja... in vnet za vse dobro in lepo... Niti žarek bridkega spoznanja še ni bil kanil v mojo dušo...

Pomislite, pesmi sem delal vsem mogočim nežnim bitjem, ki so živela v moji domišljiji tako božansko lepa, da nobena svetnica ne more biti lepša in ljubil sem jih vse dneve in vse noči: čudotvorne rože so poganjale takrat v mojem srcu.

Pa zgodilo se je, česar nisem nikdar slutil...

Zahtevajte cikorijo

Nekoč je bilo v deževnem večeru. Prav žalostno in pusto je bilo nebo, sama puščoba, kakor da so popadale vse zvezde raz njega . . .

Po tistem delu mesta sem hodil, kjer so visoke in lepe hiše in gostilne. In vedi zlomek, kaj me je premotilo, da sem vstopil v eno izmed tistih krčem — »pri Turčinu« se je reklo. Dvoje priletnih gospodov je sedelo v prvi sobi in narednik s skrbno navihanimi brki. Iz druge se je čulo zvonko smejanje in ko odprem vrata — sem bil skoraj v zadregi: pri velikem svetlem gramofonu se je šalilo dvoje deklet, ena starejša, menda natakariča, ne ravno lepa, a tudi ne grda in še prav mlado, tako krasno, črnooko dekletce, da so tisti hip utonile v njeni lepoti vse moje namišljene boginje. In ko sem vstopil, je uprla vame svoje črne oči tako skrivnostno in zagonetno, da me je zazebló v dno srca . . . In tudi ona je bila nekako v zadregi: temna rdeča lisa ji je zažarela v licih in še predno sem dobro pozdravil, je odbežala skozi stranska vrata.

»Kaj se me gospodična boji?« sem vprašal natakaričo, a popolnoma dobro se spominjam, da se mi je glas tresel.

»Zakaj?« me začudeno vpraša, a tisti trenutek so se vrata zopet odprla in črnooka krasotica je odhitela mimo naju v prvo sobo. Samo malce postrani me je pogledala, a meni je bilo tako nekako čudno . . . kakor še nikdar do tedaj . . .

Bogme, tistikrat sem veroval Schillerju, da zadošča za silno ljubezen mnogokrat že en sam pogled.

Po natakariči sem zvedel, da ji je gostilničarka samo teta, da stanuje pri njih in obiskuje neko privatno šolo — menda samo za zabavo . . .

»Zelo bogatih staršev je«, tako mi je pripovedovala zelo zgovorna in mečkala v roki servijeto — »lansko leto je bila še v nekem zavodu tam gori v nemškem Gradcu, a sedaj je prišla v Ljubljano za eno leto.«

»Pa kako ji je ime?« prašam počasi in boječe, da ne bi vzbudil kake sumnje.

»Malči«, mi odgovori in se obrne skrbno naokrog, kakor da se boji, da bi je Malči ne slišala.

Dalje nisem mogel spraševati tisti večer nič več. Malči je hitela sicer še parkrat skozi sobo, se ozrla vame tākole mimgrede in večer je minil tako hitro, da sem se začudil, ko so mi povedali, da je policijska ura.

v korist obmejnim Slovencem!

Naslednjega dne sem bil tam že na vse zgodaj.

Malči je prišla okoli osme ure z ljubko, belo čepico na črnih, svilenih kodrih in z mapo pod pazduho, pogledala naokrog, ob pogledu name zopet zarudela in smehljaje prašala natararico:

»Ali je pismonoša zame kaj prinesel?«

Natararica je odkimala in Malči je napela tako globoko šobico, da sem se moral nasmehniti. Nato je odšla.

»Gospodična, ali imate kaj razglednic?« pokličem natararico in ko mi jih prinese sem jih napisal cel šop na naslov: »Malči D. gostilna »pri Turčinu« i. t. d.« in takoj nesel na pošto.

Tisti dan sem hodil po mestu, kakor da se mi je zgodila kaka nesreča . . .

Čutil sem v srcu nekako žalost . . . spojeno z nerazumljivim čustvom grozne bojazni: tepec, saj je ne dobiš nikoli.

Kjerkoli sem videl v izložbi kako lepo razglednico, sem jo kupil in jo pisal njej, naj ji že bodo — tako sem si mislil — v veselje ali v zabavo, a glavno je, da ji pismonoša kaj prinese.

Zvečer sem šel zopet k »Turčinu« in prav tako vsak večer — skozi ves teden. Toda, da bi govoril ž njo, do tega ni prišlo, morda sem bil jaz nekoliko neroden, kakor vsak zaljubljenec, a slednjič se je vendar le zgodilo.

V gostilno je prišel moj prijatelj slikar G., ki je bil slučajno rojen prav v tisti vasi kakor ona in ž njo seveda znan že izza otroških let.

»Oh, to sem poznal, ko je bila še prav majhno punče«, mi je dejal, ko sem se začudil videč, da se je razgovarjal tam v drugi sobi ž njo tako domače. »Ali hočeš, da te seznanim?«

»Prijatelj — Bog ti daj srečo vse življenje!« In krepko sem ga potrepal po rami.

Predno je poteklo četrť ure, sem že kramljal ž njo in opoldne, ko je imela opravke na kolodvoru, sva jo spremila.

Še danes se spominjam, kako težko mi je bilo pri vsaki besedi v grlu, a še mnogo težje potem, ko naju je zapustil — kakor sva se nalašč dogovorila — moj prijatelj slikar G. — že na polovici pota.

Zdi se mi, da sem vso pot govoril zelo malo — še tisto menda ne baš duhovito, pa kako tudi, ko se mi je mešalo v srcu toliko pestrih čustev, da nisem vedel pravzaprav drugega, kakor da gre z menoj ona — črnooka Malči, ki je bila zvezda vsega mojega življenja.

Zahtevajte Holinsko cikorijo

Ko sva se razstala, mi je podala roko in jaz veselja in sreče pijan sem hitel v prvo samotno gostilno in napisal dolgo pismo, polno ljubezni in priseg, ter jo prosil za sestanek. Pismo sem oddal takoj na pošto.

Takoj naslednjega dne se je moja usoda odločila. Tisto noč nisem zatisnil očesa. Premetaval sem se po postelji od leve na desno in zopet nazaj in mislil na njene čudovite oči, na ves nežen obrazek in ko se je na iztočju zažarilo, sem bil prepričan, da ne pride, ker sem napravil vse preneglo.

Že na vse zgodaj sem bil v kavarni, ker sem vedel, da dobim prijatelja G. Povedal sem mu, kaj sem napravil in tudi on je bil istih misli, namreč, da ne pride.

Dolgo je bilo tisto dopoldne, silno dolgo in naposled se je približala ura, ko se je imelo odločiti. Stal sem v neki veži in gledal na uro, štel minute in sekunde, a še predno je potekel določeni čas, sem zagledal v dalji njeno belo čepico. Malči je šla z neko svojo prijateljico. Živahno je govorila, in se poredno smejala; toda oddaljila se je, ne da bi se bila ozrla name. — Morda ni dobila mojega pisma, sem si mislil takrat. In tako sem zavil na večer zopet proti »Turčinu«, še vedno poln bisernih naklepov in načrtov, a kako sem se začudil, ko sem zagledal njo pri belo pogrnjeni mizi v veliki družbi.

Poleg nje je sedel mlad moški, pravi laški tip, ki ji je venomer kaj šepetal na uho, in tudi ona ga je gledala silno prijazno. Name se ni niti ozrla.

Prvi hip nisem vedel, kaj bi storil, šele ko mi je razložila natakarcica, da je tisti mlad moški njen zaročenec, sin bogatega veleposestnika, sem pograbil klobuk in odhitel, kakor da me je nekdo preklel. Po kolikih krčmah sem se vlačil tisto noč, ne vem, šele v jutru, ko me je nesel vlak že precej daleč doli po Krasu, sem začel natančneje premišljevati in bogme, ko bi ne bil tako truden kakor izbičan, bi bil vstal in se vrgel iz vlaka. Tako pa sem ostal in se pripeljal v Trst, kjer sem se razjokal na samotni obali kakor otrok.

Tako se je zgodilo ... in ti spomini vasujejo pri meni tako pogosto, da se še danes skoraj vsak večer spominjam nje — vitke, čarobne Malči, ki hodi sedaj bogve po kakih potih.

Bog ž njo, da bi ji bila sreča milejša, kakor meni ...

ki se prodaja v korist narodnih društev!

Vino in voda.

(Štajersko-narodna, priobčil Janko Leban.)

1.

Vino pristno, bistra voda,
dar sta nam, poslan z nebá;
nima boljšega priroda,
prekoristna sta obá.

Vino pá gospod hče biti,
voda se mu ne vkloniti;
kómu prednost naj se dá? —

2.

Vino:

Čuj zdaj: Mene na prodajo
vozijo po svetu vsem,
mene v čistih vsi imajo,
na veselje sem ljudem!
Hlapcem, kakor gospodarjem,
kmetom, kraljem in cesarjem —
vsem sem dobrodošlo, vem! —

3.

Voda:

Čuj pa mene! Jaz pretečem
mesta, trge in vasí,
a prodajati se nečem,
vsákdo me zastonj dobi.
Gásim žejo, perem, čistim,
v mnogočem ljudem koristim,
in zato me vse časti!

4.

Vino:

Daj me vendar razumeti:
Hočem biti gospodar,
služim tudi cerkvi sveti,
ko opravlja maše dar.
Glej, pri vsaki tovaršiji,
na sedmni in gostiji,
slednjemu za me je mar!

5.

Voda:

Kakšna tvoja je »vrlina«,
vedelo bi lahko ti,

znaš: kdor preveč pije vina
često pamet izgubi.
Ko pijanci obnorijo,
tega tebe le dolžijo,
vseh nezdó si vzròk le — ti! —

6.

Voda pa sem kot pijača
stokrat zdrava bolj ko ti,
kdor do mene se obrača,
njega glava ne boli.
Z vodo deteta krstijo,
za nebó ga pridobijo,
vodi preganjalca ni!

7.

Meni tudi ponujati
ni potreba se takó,
saj to mora vsak priznati:
močno rabi me vsakdó!
Rože, zelenine, žito,
sadje lepo, rodovito:
z mojo vspeva pomočjo!

8.

Slednjič — da opravičam sêbe —
pravim: Stara sem ko svet;
Noe pa je vsádil têbe,
nihče ni poznal te pred!
Da te solnca moč ni pekla,
tebi v službo sem pritekla;
imaš li ugovor: spet? —

9.

Vino:

Istino hčem govoriti:
Voda, tebi prednost gre;
kdor pa mene hoče piti,
modro mu ravnati je.
Mero vsak imá naj pravo,
z vodo mešaj me, je zdravo,
a na mízi, v kleti — ne!...

MANICA KOMANOVA:

Najlepši piruh.

elika nedelja!

Ljubo solnčece je v vsej pomladni krasoti sipalo svoje blagodejne žarke na zemljo in vzbujalo iz nje tisoče cvetk. Dih pomladi zavel je po veseljstvu in vsa narava je glasno klicala, da je napačila Velika noč.

Tudi Mrakov Janko, fant od fare in vodja žapuških fantov, se zaveda, da je danes Velika nedelja. V žametnem telovniku in s krivčki za klobukom ponosno koraka pod vaško lipo, kjer ga že pričakujejo ostali žapuški fantje.

»No, fantje« — je nagovoril Janko svoje tovariše, stopivši med nje, — »kam pa jo mahujemo nocoj?«

Zdajci se je pričelo med njimi živahno posvetovanje, eden bi šel rad sem, drugi tja, tretji v to, četrti zopet v ono vas.

»Jaz pa pravim« — prične zopet Janko, — »da bi šli nocoj v Staneče po piruhe. Kdor je s tem zadovoljen, naj dvigne roko!«

Dasiravno so bili prej fantje različnega mnenja, so vendar na ta Jankotov predlog vsi brez izjeme povzdignili roke. Sicer se je pa to zgodilo vsakokrat, da je slednjič zmagala vedno le Jankotova volja.

Četrť ure pozneje so že korakali fantje proti staneški vasi in dospelši tjakaj, zavili v Markčevo gostilno. V gostilni je bila razun nekoliko pivcev tudi stara Cergoljevka, ki je sedeča pri peči držala na kolenih košarico, napolnjeno z rdečimi piruhi in pomarančami. To dvoje namreč so fantje na Veliko nedeljo kaj radi kupovali ter potem za stavo s krajcarji sekali. Čimbolj je bil kdo v sekanju spreten, tem več piruhov in pomaranč si je osvojil.

Janko se je ozrl parkrat po sobi gori in doli, nato pa razvrstil fante okrog prazne mize in poklical vina.

Ko se mu je zdelo vse v redu, je dejal z nekim dostojanstvenim glasom:

»Fantje, jaz imam nocoj še važen opravke na vasi. Dobro se zabavajte ta čas, a glejte, da ste mi pametni in mirni!« S temi besedami je Janko zapustil svoje tovariše. Fantje so se na prvi

Zahtevajte Holinsko cikorijo!

hip nekoliko spogledali, nato pa so si natočili kozarce ter začeli kupovati od Cergoljevke piruhe in pomaranče.

Janko pa je s hitrimi koraki premeril staneško vasico ter zavil k zadnji, že izven vasi stoječi hišici. Čim bližje je prihajal, tem opreznjeje je stopal. Ko se je priplazil do okna, vzdignega na dvorišče, je obstal kakor vkopan. Začel je pazno prisluškovati. Srce mu je glasno utripalo v upu in strahu . . .

Tu notri namreč je počivalo dekle, ki je zmedlo Janku srce in glavo. A dasiravno je neprestano mislil nanjo in blazno koprnel po njej, vendar še do danes ni imel toliko poguma, da bi ji razodel, kaj čuti za njo. On, ki je gospodoval vsem vaškim fantom, je bil pred to slabotno mladenko strahopeten kakor otrok.

»Ali se mi bo oglasila? Ali kaj čuti zame? Morda misli že na družega?«

Taki in enaki dvomi so se mu usiljevali tudi nocoj in ga mučili do skrajnosti Toda po dolgih dušnih borbah se vendar le ojunala. Lahno začne trkati na okno:

»Katrice, ali čuješ?«

Nič odgovora.

»Katrice, duša moja, eno samo kratko besedo!«

Zopet nič.

»Katrice moja zlata, saj me vendar poznaš. Ako si huda name, mi vsaj reci, naj grem proč!«

Zdajci začuje Janko v sobi šumenje, kakor bi kdo vstajal. Poloti se ga blaženo, nepopisno veselje. V tem hipu pa se že okno oddrzne in Jankotu se prikaže mili Katričin obraz . . .

»Kaj hočeš, Janko?«

»Prišel sem k tebi za — zato —«, začel je jecati Janko ves zmeden — »da — da — ti povem, kako te ljubim, da brez tebe ne morem več živeti! Katrice, povej mi, ali bi postala moja? Pritrdi, Katrice, pritrdi, ali pa me pahni od sebe!«

Katrice mu ni takoj pritrdila, a vstran pahnila ga tudi ni . . .

Pričel se je med njima tajen šepet, ki je trajal celo uro in še dalje . . .

Pozno je že bilo, ko se je vrnil Janko med svoje tovariše, zbrane v Markčevi gostilni. Takoj je poravnal s krčmarjem račun, fantom pa je velel, da je čas oditi.

Odpravili so se zopet proti rodni vasi. Fantje so imeli polne žepe nasekanih piruhov in pomaranč in so bili zelo dobre volje.

Zahtevajte Molinsko žitno in sladno kavo!

Najveselejši izmed vseh pa je bil Janko. Vriskal je, da je odmevalo od staneške pa do žapuške vasi...

»Janko« — zakliče mu nekdo izmed tovarišev, — »kako je to, da si ravno ti tako vesel? Saj vendar ti edini nimaš nič piruhov.«

Janko pa je vriskal in vriskal...

Kaj so bili njemu mar piruhi, kaj pomaranče —.

Saj mu je dala ljubljena Katrica najlepši piruh — svoje srce.

◦ RAZNOTEROSTI ◦

Število žensk in moških. Na 1000 moških pripada na Portugalskem 1091, na Angleškem 1069, v Španiji 1062, na Škotskem 1058, na Danskem 1053, v Švediji 1049, v Avstriji 1044, v Švici 1035, na Nemškem 1032, na Irskem 1028, na Francoskem 1024 žensk.

Norveška državna poslanka je postala ljudskošolska učiteljica gdčna. Rogstadova, ki pripada liberalni levici. Poleg Finske je Norveška sedaj edina država v Evropi, ki ima ženske državne poslanke.

Javno nastavljena zdravnica na Moravskem. V deželni bolnišnici v Brnu je nastavljal deželni odbor moravski gospo dr. Klaro Reininggerjevo za sekundarno zdravnico.

Omožena učiteljica. V Belgiji, na Angleškem, Francoskem, Finskem, Holandskem, v Italiji in v Zjedinjenih državah se smejo učiteljice možiti brez vsakega pridržka. V Švici se sme učiteljica omožiti samo v kantonih Bern, Genf, Neuenberg in Waadt. V Avstriji je dovoljeno učiteljicam stopiti v zakon — če dovoli to deželni ali okrajni šolski svet — na Kranjskem, Štajerskem in v Galiciji. V vseh drugih avstrijskih kronovinah pa je učiteljica odpuščena, kakor hitro se poroči. Na Ogrskem imajo učiteljice isto osebno svobodo, kakor učitelji, torej jim nihče ne brani zakona. Ko so na Reki hoteli vsiliti učiteljicam celibat, jih je ogrski naučni minister zavrnil, češ, da bi se s tem kratila učiteljici osebna, po postavi jej zajamčena svoboda. Sicer pa število omoženih učiteljic ni baš veliko. Na Francoskem je bajè $\frac{1}{3}$, na Angleškem $\frac{1}{6}$ omoženih učiteljic. — Določbe glede dopusta za časa nosečnosti učiteljice so po različnih deželah različne. Navadno pa traja ta dopust 6—12 tednov. — Nižjeavstrijske učiteljice se mnogo trudijo, da bi bil odpravljen paragraf, ki prepoveduje uč-

teljicam zakon. Večja deputacija je bila zato tudi na Dunaju v državnem zboru. kjer so jih sprejeli minister Gessman, predsednik posl. zbornice dr. Pattai in namestnik dunajskega župana dr. Porzer. Vsi so priznali, da so zahteve nižjeavstrijskih učiteljic docela upravičene ter izrekli nado, da se krivični paragraf šolskega zakonika v doglednem času odpravi.

Ženske na Švedskem. Ministrski svet švedski je sklenil, da poda v kratkem času zbornici predlogo o razširjenih ženskih pravicah. Od l. 1901 so imele ženske pravico do vseh šolskih uradov. Odslej pa naj bi imele iste pravice do vseh stanov, kakor moški, samo iz duhovske, vojaške in diplomatske službe bi bile izključene.

Sírovi žličniki. Umešaj dobro 10 dek surovega masla, malo soli, 2 veliki jajci ali pa tri majhna. Odrgni trem žemljam skorjo, zreži jih potem na kocke in jih zmešaj s pripravljenim umešanim surovim maslom in jajci. Prideni še pol kilograma sladkega kravjega sira in malo muškatovega oreška. Devlji po žlici to testo v slano vrelo vodo in kuhaj žličnike 6—10 minut. Zabeli jih s surovim maslom, v katerem zarumeni drobtine.

Pečena karfijola. Deni kuhano karfijolo v školjke ali kake posodice; umešaj za jajce surovega masla, 3 rumenjake, malo kisle smetane, nastrganega parmezanskega sira in malo soli, prideni sneg treh beljakov, nakopiči to vrhu karfijole in peči vse skupaj 15—20 minut v pečici.

Čebula spomladi radi kali in postane zato skoraj nerabna. Da se to ne bo zgodilo, deni čebulo v mrežo in jo obesi za 3—4 dni — kakor meso — v dim; vendar ne sme biti dim prehud. Dim nič ne škoduje okusu čebule, pač pa jo ohrani več mesecev lepo trdo in zdravo.

Izvrsten rum. Primešaj enemu litru najboljšega špirta 10 dek Jamajka-rum-esenca. Dalje zarumeni nekaj koscev sladkorja; ko je sladkor rujav, prilij pol litra vode, zavri to in ko je ohlajeno, prilij rumu. Ta rum je posebno dober, če ga pustiš par tednov, preden ga uporabljaš.

Bodite previdne pri šivanju! Ko nehaš šivati, si ne zatikaj šivank ali zaponk v obleko, nego jih spravi v blazinico, ki jo imaš nalašč za to. Zgodilo se je že, da je padla šivanka iz gosposinjinje obleke v kako jed ter se je vsled tega kdo zadušil. Ali pa se je opraskal in raniil otrok v materinem naročju ob šivanki v njeni obleki. Tudi se je že pripetilo, da se je zbodla ženska po neprevidnosti in vsled svoje površnosti s šivanko v prsi ter je dobila zato raka ali je vsaj morala mnogo trpeti. — Prav iz tega vzroka si tudi ne vtikaj igel-pletenk v lase!

Mazilo za rumene čevlje. Ceneno mazilo za rumene turistovske čevlje narediš takole: Rastopi 180 gramov rumenega voska; primešaj polagoma 10 gramov salmijakovega cveta. To grej tako dolgo na zmernem ognju, da izgine duh po salmijaku. Potem primešaj še 400 gramov terpen-

tinovega olja in 400 gramov vode. Napol ohlajeno tekočino naliž v steklene posodice, ki jih dobro zamaši.

Lakasti čevlji ostanejo dolgo časa svetli, če jih vsakokrat, ko jih sezuješ, dobro obrišeš s suho krpo ter namažeš nekoliko z vasilinom ali z ricinovim oljem.

Navadne zrnate kave marsikdo ne mara, ker mu škoduje. Zrnata kava obsega namreč takozvani kofein, snov, ki pogosto neugodno vpliva na človeške živce in na delovanje srca. Posebno opazujemo to pri otrokih, pri bolnikih, pri slabotnih itd. Marsikomu so zdravniki kar naravnost prepovedali piti zrnato kavo. Ker pa se je kava povsod tako zelo priljubila, da skoro ni mogoče brez nje izhajati, je bilo seveda treba misliti na nadomestilo. In tako nadomestilo se je našlo v »Žitni kavi«. Žitna kava ne le da ne vpliva neugodno na živce, kakor zrnata kava, ima tudi to dobro lastnost, da je redilna, kar pri zrnati kavi pogrešamo. Vsaka žitna kava, ki se dobi na prodaj, seveda ni — kakor je to povsod — enako dobra. Čisto jasno je, da mora biti žitna kava napravljena iz najboljšega žita; to je prvi pogoj. Potem mora biti v tovarni dobro pripravljena, in slednjič mora biti vedno sveža, da ne izgubi dobrega vonja. Vsem tem zahtevam v najpopolnejši meri odgovarja Kolinska žitna kava. Da Kolinska tovarna za svoje izdelke rabi le najboljše surovine in jih dobro pripravlja, je pri tako solidnem podjetju, kakor je Kolinska tovarna, že samo po sebi umljivo; in zato ni treba o tem še obširneje govoriti. Opozarjamo le še na eno prednost Kolinske žitne kave, ki je nima vsaka druga, namreč, da se v poljubnih množinah dobiva sproti vedno sveža v trgovinah in da torej ni treba doma imeti cele tedne stare žitne kave. Kolinska žitna kava, posebno če si ji pridelala še priznano izborne Kolinske kavne primesi, je z mlekom zmešana, pa tudi brez mleka, v resnici izvrstna pijača, ki popolnoma nadomestuje pravo zrnato kavo. Marsikdo je od prave kave niti v prvem hipu ne razloči. Tekne vsakemu enako dobro zjutraj kot zajuterk kakor popoldne kot južina. Pa tudi po kosilu se je nikdo ne brani. Najbolj ugaja, to še enkrat poudarjamo, ker smo se že neštetokrat prepričali, Kolinska žitna kava s Kolinsko cikorijo. Poleg svojih odličnih in splošno pripoznanih lastnosti ima Kolinska žitna kava — kakor seveda tudi Kolinska kavna primes — še to prednost pred drugimi izdelki te vrste, da je pristi domači izdelek iz domače ljubljanske Kolinske tovarne. Zato je ne samo v prid vsakemu posamezniku, temveč tudi naši celokupnosti, da dajemo pred vsemi drugimi prednost Kolinski žitni kavi in Kolinski kavni primesi.

Edina

**KOLINSKA
KAVINA
PRIMES**

je

najokusnejši

in edino

pristni slovenski izdelek